

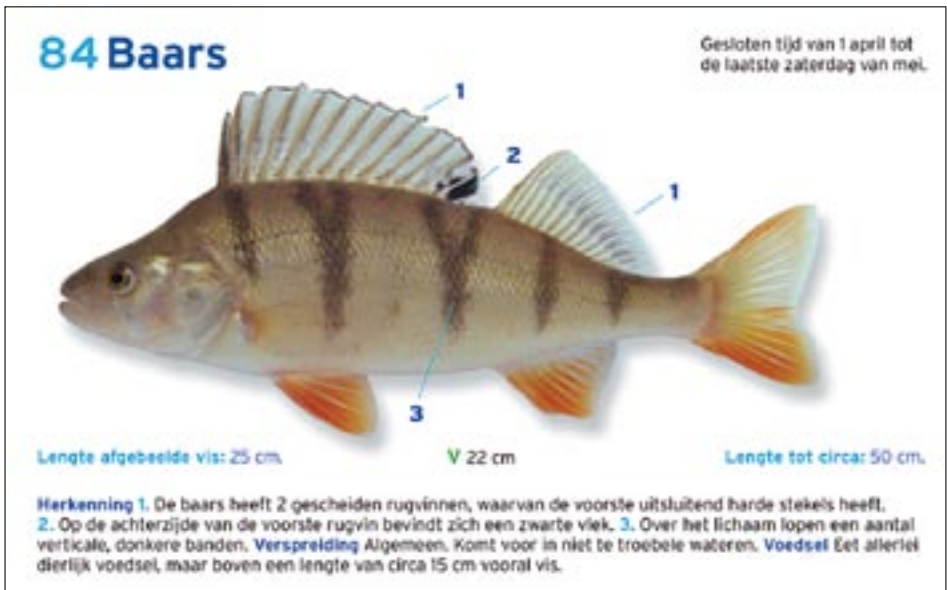
De multi-culti zoetwatervissenpopulatie van Nederland

Door Peter G.M. van der Heijden (Wageningen International)

Sportvisserij Nederland heeft vorig jaar de veldgids "De Nederlandse Zoetwatervissen" uitgebracht. In dit fraai uitgevoerde, handige en, robuuste boekje zijn alle Nederlandse zoetwatervissoorten (70 stuks!) met een zeer duidelijke foto afgebeeld en beschreven. Voor alle vissoorten is informatie over hun herkenning, verspreiding, voedsel en wettelijke status opgenomen. U kunt dus per vissoort direct zien of deze in de Flora- en Faunawet beschermd is, een wettelijke minimummaat of gesloten tijd kent, in welke wateren je hem zoal kunt aantreffen, of hij zeldzaam is of juist algemeen en wat hij eet.

Maar wat heeft een, overigens prima, overzicht van de Nederlandse zoetwatervissen met aquacultuur te maken? Omdat het doorbladeren van dit boekje me deed beseffen hoeveel uitheemse vissoorten een plaats hebben verworven of nog aan het

bevechten zijn in de Nederlandse rivieren, plassen en beken. En viskwekers en andere soorten visliefhebbers in binnen- en buitenland hebben daar een flinke bijdrage aan geleverd! Van de 70 besproken soorten (waarbij ook een paar zeevissen zijn die ge-

regeld in zoet water worden gevonden zoals bot en harder) telde ik er ruim een dozijn waar viskwekers en aquariumliefhebbers in binnen- en buitenland de hand hebben gehad in het feit dat ze nu in Nederland voorkomen. Deze soorten zijn de Russische steur, Siberische steur, sterlet, regenboogforel, bronforel, Amerikaanse hondsvij, graskarper, zilverkarper, grootkopkarper, bruine Amerikaanse meerval, zwarte Amerikaanse meerval, guppy, goudvis, zonnebaars n Afrikaanse meerval (al wordt er wel bij vermeld dat de overlevingskansen van de laatste soort in de winter nihil zijn). Ik beschouw de karper maar niet meer als een exotische soort want die komt al vele eeuwen hier voor. Toch zijn er onderzoekers die het uitzetten van karper faunavervalsing vinden want deze soort zou met gewoel de hoeveelheid waterplanten verminderen waardoor andere, maar zeldzame vissoorten zoals de grote modderkruiper minder geschikte leefgebieden kan vinden. En daar blijft het niet bij: tijdens het zoeken naar geschikte paaiplaatsen zouden karpers in ondiep water de drijvende nesten van de zwarte stern doen kapseizen waardoor eieren en jonge vogeltjes verloren gingen. Sommige van de genoemde soorten zijn hier al heel een eeuw, andere soorten zoals de genoemde steursoorten zijn pas recent aan onze fauna toegevoegd door ontsnapingen vanuit tuinvijvers of losgelaten door hun eigenaar. Onze eigen, inheemse steur *Acipenser sturio* is in ons land (en de ons omringende landen m.u.v Frankrijk) zo goed als uitgestorven..De zilver- en grootkopkarper komen oorspronkelijk uit China maar zijn op vele plaatsen in de wereld voor de teelt ingevoerd. De exemplaren die in ons land worden gevangen komen waarschijnlijk uit midden- en oost Europa. Sinds een kanaal de Donau en de Rijn verbindt zien we in de Nederlandse rivieren vissoorten die hier twee decennia geleden nog niet voorkwamen: de Donaubrasem, de blauwneus, de blauwband, de marmergrondel en

roofblei. En dus ook deze Chinese karper-soorten die o.a. in Hongarije en Roemenië in vijvers worden gehouden en in reservoirs zijn uitgezet. En zoals altijd met vissen in vijvers: hoe hard men ook probeert ontsnapping te voorkomen, vroeg of laat komen ze toch in het buitenwater terecht. En via het Donau-Rijnkanaal nu ook in Nederland, al zijn ze nu nog vrij tot zeer zeldzaam. Of ze zich hier ook voortplanten is voor de meeste van deze soorten nog niet bekend, de tijd zal het leren.

Aanwinst of bedreiging?

Onze rivieren, vaarten en plassen zijn dus ook al heel multi-culti. Zonder de uitheemse soorten zouden er in de Veldgids bijna 20 vissoorten minder staan. Met een aantal soorten is op zijn minst een deel van de bevolking zeker ingenomen. Sportvissers zijn blij met de mogelijkheid op een gevecht met grote, vechtlustige soorten zoals regenboogforel, graskarper en roofblei. De graskarper helpt bovendien de vaarten vrij te houden van waterplanten, en dat scheelt weer kosten voor de waterbeheerders.

Hebben de uitheemse vissoorten ook nadelen? Van de meeste nieuwelingen is het aantal (nog) te klein om een serieuze bedreiging als concurrent of roofvijand voor onze inheemse vissoorten te vormen. We weten natuurlijk niet hoe het visbestand van de plasjes en vennen waar al vele decennia Amerikaanse meervallen, zonnebaarsen of hondsvissen voorkomen, eruit zou zien als deze vissen er niet voorkwamen. Maar voor zover bekend zijn er geen bewijzen van inheemse zoetwatervissoorten die na het opduiken van de uitheemse soorten bijna of geheel van het toneel zijn verdwenen. Wel is er een voorbeeld dat dit wel mogelijk is: de Europese rivierkreeft is zo goed als verdwenen is als gevolg van een schimmel die met zijn Amerikaanse neef mee naar Europa is gereisd. Dit geldt als een waarschuwing: als de geïntroduceerde exoot door zijn

Roofblei.

zoetwaterflora en -fauna, met de introductie van uitheemse soorten dient men zéér voorzichtig te zijn. Omdat het vissengebeuren zich allemaal onder water afspeelt zijn de gevolgen veel moeilijker te zien of te meten dan wanneer een vreemde diersoort zich over het land verspreidt. En als het tien keer goed gaat wil dat niet zeggen dat het de

voedselkeus of gedrag zelf geen bedreiging vormt voor onze inheemse planten- en diersoorten, dan kunnen nieuwe ziekten en parasieten die hij meedraagt een gevaar vormen. Die nieuwe ziekten en parasieten kunnen ook in het water zitten waarin de exoot vervoerd is, of in het afvalwater van het bedrijf waar hij gehouden wordt. Maar een kreeft is geen vis, en dit stuk ging over nieuwe vissoorten. Het lijkt erop dat het grootste deel van de buitenlandse schubdragers hier zonder al te veel nadelen voor de inheemse viss fauna zijn leventje leidt, of nog bezig is zijn plekje in Neerland's vissengemeenschap te bevechten.

Geslaagde integratie?

Of gezien vanuit de allochtone vissoort de integratie goed verloopt is nog de vraag: sommige soorten zijn op slechts enkele plaatsen te vinden, bijvoorbeeld omdat het water daar 's winters door geloosd koelwater warmer is dan elders. En als alle Afrikaanse meervallen elke winter van de kou omkomen dan verloopt de integratie nog niet echt soepel (al zullen sommige kwekers daar niet verdrietig om zijn). En als een soort de winter wel overleeft maar er worden hier geen eitjes gelegd of de jonge visjes worden nooit volwassen dan is er ook niet echt sprake van een geslaagde integratie in de Nederlandse zoetwatervissenmaatschappij. Maar ook al lijken er nog geen rampen te zijn gebeurd voor onze inheemse

elfde keer ook wel goed zal gaan. Het kan bovendien een hele tijd duren voordat een vreemde soort een aantal bereikt waarop de gevolgen echt merkbaar zijn. Bij de nijlbaars (Victoriabaars) zaten er ook 20 jaar tussen het loslaten van de eerste visjes in het Victoriameer, en het opduiken in de netten van de vissers en het verdwijnen van een flink aantal inheemse vissoorten als gevolg van de eetlust van deze nieuwkomer. En binnen de eigen landsgrenzen zien we in de kustwateren de in de jaren '60 ingevoerde Japanse oester. Deze soort leeft in het zelfde habitat en eet het zelfde voedsel (zwevend plankton) als de mossel en de inheemse platte oester, maar uit zijn onstuitbare opmars blijkt dat de Japanse oester zijn concurrenten verre de baas is en op sommige plaatsen aan het verdringen is.

Voorkómen dat een mogelijk schadelijke vissoort ontsnapt en zich vestigt is het enige wat de mens kan doen om schade aan de inheemse visstand te voorkomen. Een zich hier voortplantende en verspreidende vissoort die schadelijk blijkt te zijn is onmogelijk te stoppen of op te ruimen.

Veldgids- De Nederlandse Zoetwatervissen"

Uitgave: Sportvisserij Nederland, Postbus 162, 3720 AD Bilthoven

Prijs: € 7,50, bestellen via webstek

www.sportvisserijnederland.nl